

Knjiški Krnjaš III.

ZNANSTVENI SKUP

*Stjepan Đaković, Horatius cibaliensis,
u povodu 155. obljetnice rođenja*

Vinkovci, 16. studenoga 2017.

Urednici

Akademik Slavko Matić

Dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
CENTAR ZA ZNANSTVENI RAD U VINKOVcima

Knjiški Krnjaš III.

ZNANSTVENI SKUP

*Stjepan Đaković,
Horatius cibaliensis,
u povodu 155. obljetnice rođenja*

PROGRAMSKA KNJIŽICA

KNJIŽICA SAŽETAKA

Zagreb – Vinkovci
2017.

Organizator

CENTAR ZA ZNANSTVENI RAD
HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI
U VINKOVcima

Znanstveni skup finansijski su poduprli

GRAD VINKOVCI

BOSO, d. o. o., Vinkovci

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
CENTAR ZA ZNANSTVENI RAD U VINKOVcima

ZNANSTVENI SKUP

*Stjepan Đaković,
Horatius cibaliensis,
u povodu 155. obljetnice rođenja*

četrvtak, 16. studenoga 2017.

*Rodna kuća Ivana Kozarca
Ulica Josipa Kozarca 38, Vinkovci*

PROGRAM

12 sati – POZDRAVNI GOVORI

Akademik Slavko Matić, voditelj Centra za znanstveni rad
Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima
Ivan Bosančić, mag. oec., gradonačelnik Vinkovaca
Božo Galić, dipl. ing., vukovarsko-srijemski župan
Katarina Stanić, vlasnica Rodne kuće Ivana Kozarca

12,15 sati – ZNANSTVENI SKUP *STJEPAN ĐAKOVIĆ,* *HORATIUS CIBALIENSIS, U POVODU* *155. OBLJETNICE ROĐENJA*

Voditelji skupa

akademik Slavko Matić i prof. dr. sc. Anica Bilić

Msgr. mr. sc. Luka Marijanović, sveučilišni prof. u miru, Đakovo
Stjepan Đaković, istaknuti vjeroučitelj u Đakovačkoj i Srijemskoj
biskupiji (zapisi u našem vjerskom tisku)

Dr. sc. Irena Galić Bešker, Zagreb
Đakovićeve latinske prigodnice

Mr. sc. Zlatko Virč, Vinkovci
Stjepan Đaković kao društveni i kulturni radnik Vinkovaca

Kristina Repar, prof., Zagreb
Prilozi Stjepana Đakovića u časopisu „Sveta Cecilija“ – povodom 140.
obljetnice izlaženja časopisa za sakralnu glazbu (1877. – 2017.)

Prof. dr. sc. Anica Bilić, Vinkovci

Prigodna epistolarna komunikacija Stjepana Đakovića i Vladimira Kovačića

Ankica Landeka, dipl. teol. i dipl. knjižničar, Đakovo

Bibliografija Stjepana Đakovića

Rasprava

Zaključci

14 sati – RECITAL

Laudator temporis acti, u povodu 155. obljetnice rođenja
Stjepana Đakovića

Stjepan Đaković, *Carmen honoribus ecclesiae cathedralis quae nocte fatali A. D. IX. Kalendas sextiles an. MCMXXXIII. Ex incendio gravia detrimenta passa per triennium assidue reficitur – laudibus omnium quorum heroicis laboribus e totali conflagratione arripitur* – na latinskom interpretira Luka Marijanović, na hrvatskom Ksenija Petričić

Stjepan Đaković, *In piam memoriam, Epitaphium Illustrissimi ac Rssimi domini Georgii Tordinac, olim parochi Brodensis, cancellariae diocesanae directoris, cathedralis ecclesiae canonici, magistri senioris, seminarii rectoris, Summi Ponitficis Pii IX., Camerarii ad honories, ss. Trinitatis de Petrovaradin abbatis, lectoris, vicarii generalis atque praepositi maioris* – Irena Galić Bešker, Tomislava Skender

Stjepan Đaković, *In piam memoriam. Cl. Domini Nicolai Tordinac, in r. gymnasio syrmienti (Mitrovica) catechistae; Romae in instituto ad s. Apollinarem iuris canonici studiosi; atque in seminario diocesano philosophiae*

et linguae latinae professoris – Luka Marijanović, Katarina Stanić

Rudolf barun Maldini, *U slavu 50. god. svećeništva umirov. prof. katehete i začas. kanonika Stjepana Đakovića*, 1936. – Zlatko Virč

Ivan Vučevac Vinkovčanin, *Pozdrav Prečasnom gospodinu Stjepanu Đakoviću, um. profesoru i začasnom kanoniku u Vinkovcima za njegovu Zlatnu Svetu Misu, koju čita dana 19. rujna 1937. u spomen pedeset godišnjice misništva, koje je dne 14. rujna 1936. navršio* – Anica Bilić

Glazbeni program

GLAZBENA ŠKOLA JOSIPA RUNJANINA, VINKOVCI

F. Benda: Sonata u G-duru

1. st. Adagio

2. st. Allegro

A. Piazzola: "Historie du Tango"

3. st. Nightclub 1960

Izvode:

Petra Karaban, 4. razred srednje škole flauta

Zdravko Petričušić, 3. razred srednje škole gitara

Program pripremila: Petra Marković, mag. mus.

KRISTINA REPAR, SOLO-PJEVAČICA, ZAGREB

Dragutin Domjanić, *K suncu prosi vsaka roža*

Jacob Arkadelt, *Ave Maria*

Ante Škobalj, *Život svoj prikazujemo Bogu*

Franz Schubert, *Ko košuta*

Častim se ovim do znanja Vam
staviti imena onih šestostolaca,
koji su napisali i potpisali spis,
ličeći se njegovu nadstojniku
g. Poljca. -

To su:

Marko Antolović, A

Ferdo Curilović, C

Luka Kurbanović, K

Dominik Saracević, S

U ošlično stovaju:

prof. Stjepan Đaković

Faksimil rukopisa Stjepana Đakovića,
Arhivski sabirni centar u Vinkovcima, Državni arhiv u Vukovaru,
Fond: Gimnazija Matije Antuna Reljkovića, Vinkovci, 1775. – 1989.
HR-DAVU-SCVK-35/SI-1

SAŽETCI

Msgr. mr. sc. Luka Marijanović, sveučilišni profesor u miru

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera
u Đakovu

STJEPAN ĐAKOVIĆ, ISTAKNUTI VJEROUČITELJ U ĐAKOVAČKOJ I SRIJEMSKOJ BISKUPIJI (ZAPISI U NAŠEM VJERSKOM TISKU)

Profesor Stjepan Đaković (Šarengrad, 1862. – Vinkovci, 1948.), svećenik, kulturni djelatnik, latinski pjesnik. Pohađao je gimnaziju u Vinkovcima i đakovačkom Liceju. Bogoslovski fakultet svršio je u centralnom sjemeništu *Pazmaneum* u Pešti. Zareden je za svećenika 1886. Poslije boravi u bečkom zavodu *Augustineum*. Od 1888. nalazi se na službi katehete u Osijeku, a od 1894. kateheta je u vinkovačkoj gimnaziji sve do umirovljenja 1924. godine.

Bavio se poezijom, umjetnošću, tj. glazbom i drvodjelstvom. Imao je čak vlastitu rezbarsku radionicu, bavio se dakle znanošću, edukacijom i kulturnim pregalaštvom. Jedan je od posljednjih hrvatskih pjesnika latinista. Kao takav nosio je počasni naslov: *Horatius cibaliensis*! Prevodio je s francuskoga i engleskoga jezika. Svoje je radove objavljivao u raznim časopisima: *Vijencu*, *Katoličkom listu*, vinkovačkoj *Svjetlosti* itd. Osobito je bio zauzet u radu vinkovačke čitaonice, kasnije Hrvatske čitaonice u Vinkovcima i to kao tajnik, kasnije kao počasni tajnik.

Sve u svemu: bio je najznačajnija osoba vinkovačkoga kulturnoga kruga s kraja 19. stoljeća i prvih triju desetljeća 20. stoljeća. Povjesni-

čar Vinkovaca, kateheta i zborovođa. Svoje pjesme prigodnice objavljivao je pod pseudonimom *Laudator temporis acti*.

Ključne riječi: kateheta u Osijeku i Vinkovcima, vinkovačka čitaonica, povjesničar Vinkovaca, zborovođa, rezbar, posljednji hrvatski latinist

ĐAKOVIĆEVE LATINSKE PRIGODNICE

Latinske prigodnice Đaković je počeo objavljivati 1934., u 62. godištu *Glasnika Biskupija bosanske i srijemske* i nastavio ih je objavljivati sve do 1942. Potpisivao ih je svojim pravim imenom ili horacijevskom sintagmom *Laudator temporis acti*.

Svoje prve objavljene prigodnice Đaković je popratio kratkim tekstom u kojem je iznio svoja pjesnička načela i istaknuo snažno oslanjanje na klasičnu antiku. Đaković je u svojim prigodnicama bio pjesnik koji je ovjekovječio istaknute pojedince, ali i manje poznate osobe koje su bile vrijedne njegova poštovanja i njegovih prijateljskih osjećaja. Opjevao je još i strašan požar u đakovačkoj katedrali iz 1933. te Božićnu svetkovinu 1934. Riječ je o kraćim pjesničkim ostvarajima u kojima je autor brižno njegovao svoj pjesnički izraz i žanrovski ih oblikovao prema uzusima klasične poetike i retorike. Svoj pjesnički izraz Đaković razvija birajući ustaljene metričke forme klasičnoga pjesništva (heksametri i elegijski distisi) koje ispunjava stvarnim sadržajima. Đakovićevi pjesnički pokušaji potvrđuju da antička književnost može biti poticajna za novovjekovno pjesničko stvaralaštvo. U latinskim je prigodnicama autor pokazao ne samo izvrsno poznavanje ponajboljih pjesničkih ostvarenja klasične antike već i zavidnu spretnost u stvaranju i dotjerivanju stihova pomno pazeći na zakonitosti antičke metrike.

Teme svojih pjesama Đaković kao svećenik bira iz svakodnevnoga kršćanskog života, a pjesnički izraz razvija kao naobražen teolog i izvrstan poznavatelj klasične antike. Vidljivo je to u njegovu cjeloku-

pnom pjesničkom izrazu, u kojemu se snažno oslanja na pretkršćanske autore i na Bibliju. Uz većinu Đakovićevih latinskih prigodnica objavljen je i njihov prijevod na hrvatski, koji estetski i jezično ne zaostaje za latinskim izvornikom.

Ključne riječi: antička metrika, poetika, prigodnice, retorika, topos, žanrovska osnova

STJEPAN ĐAKOVIĆ KAO DRUŠTVENI I KULTURNI RADNIK VINKOVACA

Vinkovci su na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće bili na najboljem putu transformacije iz jedne vojničke sredine u građansku dinamičnu društvenu zajednicu. Transformacija je tekla paralelno s materijalnim jačanjem obrtničkoga, činovničkoga i intelektualnoga sloja građanstva. Tada se u Vinkovcima osnivaju, razvijaju i dinamično rade razna kulturno-umjetnička i karitativna društva. Nisu sva ona bila jednaka po svom značenju ili važnosti, ali u ukupnosti svima je zajedničko da su Vinkovcima davali pečat dinamične i kreativne sredine.

Đaković je bio naročito angažiran u radu Hrvatske čitaonice gdje je zbog svojih angažiranja bio nagrađen titulom počasnoga tajnika društva. Bio je angažiran u društvenim akcijama oko promicanja akcije podizanja spomen-ploča pojedinim književnicima, obilježavanju pojedinih obljetnica te pisanju članaka koji su popularizirali povijesni značaj grada. Neki od tih članaka bili su pionirski, prvi pristupi temama što samo potvrđuje Đakovićevo djelo.

Stjepan Đaković kao društveni i kulturni radnik Vinkovaca, svojim životom i odnosom prema okolini ostavio je veoma pozitivan dojam i zato je bio neobično cijenjen i poštovan.

Ključne riječi: Stjepan Đaković, Hrvatska čitaonica, promicanje kulturnih ličnosti, povijesni članci, Vinkovci

Kristina Repar, prof.

Ženska opća gimnazija Družbe sestara milosrdnica u Zagrebu

PRILOZI STJEPANA ĐAKOVIĆA U
ČASOPISU SVETA CECILIJA
–POVODOM 140. OBLJETNICE IZLAŽENJA
ČASOPISA ZA SAKRALNU GLAZBU
(1877. – 2017.)

Stjepan Đaković rođen je 1862. godine u Šarengradu, a umro je 1948. godine u Vinkovcima. Taj svestrani kulturni djelatnik i pjesnik djelovao je kao tajnik Hrvatske čitaonice u Vinkovcima, zborovoda, dopisnik različitih glasila, a poznat je i kao posljednji hrvatski pjesnik latinist.

Objavljivao je brojne priloge o povijesti glazbe, između ostalog i u časopisu *Sveta Cecilija*. *Sveta Cecilija* časopis je za duhovnu glazbu, a ujedno i glasilo Instituta za crkvenu glazbu „Albe Vidaković“. Prvi broj objavljen je 1. srpnja 1877., pod naslovom *Sveta Cecilija: list za pučku crkvenu glazbu i pjevanje*. Uređivao ga je Miroslav Cugšvert, a tijekom prvih dviju godina izlaženja glazbeni je urednik bio Ivan pl. Zajc. Časopis, uz povremene prekide, izlazi i danas, pod naslovom *Sveta Cecilija – časopis za sakralnu glazbu*, a ove se godine navršava 140. obljetnica izlaska prvoga broja. Stjepan Đaković u tom je časopisu objavio nekoliko članaka u razdoblju od 1929. do 1932. godine, koji govore o crkvenom pjevanju, autorovim uspomename na rodni kraj te ljudima koji su svojim djelovanjem zadužili hrvatsku kulturu.

Članci koji se analiziraju u ovome radu su: *Crkveno pjevanje u Vinkovcima* (1929.), *U spomen na stoti rođendan glazbenika Ivana*

Nep. Tropscha (1930.), *Cecilijino društvo u Vinkovcima* (1931.) i *Dva-deset i pet godina poslije* (1932.)

Ključne riječi: Stjepan Đaković, časopis *Sveta Cecilija*, obljetnica, glazba, Vinkovci, crkveno pjevanje, Ivan Nepomuk Tropsch, *Cecilijino društvo*

Dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica-upraviteljica
Centar za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
u Vinkovcima

PRIGODNA EPISTOLARNA KOMUNIKACIJA STJEPANA ĐAKOVIĆA I VLADIMIRA KOVAČIĆA

U radu ćemo interpretirati *Poslanicu* što ju je hrvatski književnik Vladimir Kovačić (1907. – 1959.) objavio u *Hrvatskom braniku* 1936. kao čestitku i zahvalu u svečanom obličju i prigodnom kontekstu svojemu nekadašnjemu gimnazijskomu profesoru, začasnom kanoniku i pjesniku latinistu Stjepanu Đakoviću (1862. – 1948.) u povodu obilježavanja pedesetogodišnje svećeničke obljetnice. Predmetom interpretacije bit će i druga polovica odgovora *Odjek na Poslanicu* što ga je Stjepan Đaković u sljedećem broju *Hrvatskoga branika* uzvratio svojemu bivšemu učeniku Vladimiru Kovačiću, hrvatskom pjesniku na književnom početku.

U njihovoj javnoj, prigodnoj, društvenoj i književnoj komunikaciji detektirat ćemo topiku javnoga i pohvalnoga govora te (auto)biografičnost, tranzitornost, okazionalnost, reprezentativnost i funkcionalnost. Cilj je analizom rekonstruirati autentično, referencijalno, (auto)biografsko i prigodno te ih odvojiti od literarnoga, retoričkoga i klasičnoga kako bismo uočili posljednje odjeke epistolarne prigodne stihovane prakse, stoljećima popularne društvene korespondencije i književne komunikacije, koja tijekom 20. stoljeća postupno postaje anakronizmom izlazeći s književnoga obzora te kako bismo istaknuli njezinu nefunkcionalnost u književnoj komunikaciji 21. stoljeća. Zaključno ćemo odrediti položaj i status Stjepana Đakovića

kao jednoga od posljednjih hrvatskih latinista i vinkovačkoga Horacija u zalasku.

U susretu s književnim Vinkovcima i knjiškim Krnjašem dešifrirat ćemo kodove i područja brižnosti zahvaljujući insajderskoj pozicioniranosti iz koje se taj prostor može razumjeti poznavanjem prostornih putanja, osoba kulturne i književne povijesti Vinkovaca te doživjeti emocionalno „iznutra“ i mapirati u književnom zemljovidu.

Ključne riječi: Stjepan Đaković, epistolarna korespondencija, društvena komunikacija, književna komunikacija, Krnjaš, područja brižnosti

Ankica Landeka, dipl. knjižničar i dipl. teol.
Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu
Voditeljica knjižnice

BIBLIOGRAFIJA STJEPANA ĐAKOVIĆA

Izrada bibliografije radova Stjepana Đakovića potaknuta je znanstvenim skupom *Stjepan Đaković, Horatius Cibaliensis, u povodu 155. obljetnice rođenja*. Malo je kome poznat značajan doprinos đakovačkih svećenika na području književnosti, teologije, glazbe i znanstvenoga rada općenito. Stjepan Đaković pisao je anonimno ili pod pseudonimom *Laudator temporis acti*, pa je često vrlo teško odgonetnuti ili ustanoviti njegovo autorstvo. Ovaj rad je pokušaj sabiranja cjelokupne bibliografije svećenika i kulturnoga djelatnika Stjepana Đakovića.

Ključne riječi: bibliografija, Stjepan Đaković, autorstvo, pseudonim, periodika

KNJIŠKI KRNJAŠ III.

Znanstveni skup

*Stjepan Đaković, Horatius cibaliensis,
u povodu 155. obljetnice rođenja*

Nakladnik

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, HR – 10000 Zagreb

Za nakladnika

Akademik Pavao Rudan, glavni tajnik

Adresa uredništva

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti,
Centar za znanstveni rad u Vinkovcima
Jurja Dalmatinca 22, HR-32100 Vinkovci
032 332 316
hazu.centar-vk@vk.t-com.hr

Grafički urednik

Ranko Muhek

Tisak

Stega tisak, d. o. o.

Naklada

100 primjeraka

ISBN 978-953-347-181-5

studeni 2017.

Ljépan Ljâković